

Nr 490

Av herr Hagård m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 68, angående statsbidrag till avlöningar inom landsantikvarieorganisationen m. m.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 68 har framlagts förslag angående nya grunder för statsbidrag till avlöningar inom landsantikvarieorganisationen m. m. I anslutning därtill beröres bl. a. frågan om indelning i landsantikvariedistrikt, och vederbörande departementschef förordar därvid, att landsantikvariedistriktet i princip skall sammanfalla med länen. Detta ställningstagande innebär, att Älvsborgs län, som f. n. är delat i två distrikt, skall utgöra ett landsantikvariedistrikt. Sjuhäradsbygdens landsantikvariedistrikt med Borås som huvudort skall emellertid bestå, så länge den nuvarande landsantikvarien innehar sin befattning.

Med anledning härav vill vi erinra därom, att 1946 års riksdag på grund av en i ärendet framförd motion beslöt att bevilja statsbidrag till avlönande av en landsantikvarie i Sjuhäradsbygden med stationering i Borås på samma allmänna villkor som för övriga landsantikvariedistrikt. Riksdagen tillade i anslutning härtill, att Borås stad borde öka sitt ekonomiska stöd till verksamheten vid Borås museum. I sistnämnda avseende har omedelbart den ändringen inträtt, att stadens årliga kontanta bidrag ökats från 5 000 kr. år 1945 till 20 000 kr. innevarande år.

De skäl, som förestavade riksdagens beslut år 1946 att uppdelna Älvsborgs län i två landsantikvariedistrikt, ett för Sjuhäradsbygden med säte i Borås och ett för länet i övrigt med säte i Vänersborg, torde alltjämt vara lika bärande. Ett i nämnda sammanhang avlåtet remissyttrande från *Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien* belyser det centrala i detta spörsmål. Därur må citeras följande: »Det torde vara uppenbart, att föreliggande uppgifter för landsantikvarien i Älvsborgs län äro ganska svåra att bemästra, icke blott på grund av länets stora geografiska utsträckning i norr och söder, utan kanske i ännu högre grad beroende på de betydande olikheter i landskapligt och kulturellt hänseende, som existerar mellan länets norra och södra delar. Sjuhäradsbygdens särpräglade förhållanden ha ju också motiverat bildandet av en särskild kulturhistorisk förening, som ända sedan 1903 bedrivit sin verksamhet inom den södra länsdelen och i dennas huvudort Borås grundat ett museum med omfattande och värdefulla samlingar. Detta museum är utan tvivel av den betydelsen, att det kan jämföras med de större

provinsmuseer, som blivit huvudorter för landsantikvariedistrikt i andra landsdelar.

Akademien finner det sålunda av sakliga skäl påkallat, att södra Älvsborgs län, såsom föreslagits i motionerna, avskiljes såsom särskilt landsantikvariedistrikt med en landsantikvarie placerad såsom föreståndare för Borås museum. De sju häradernas kulturhistoriska förening är här landsantikvariens naturliga huvudman. Hur gränslinjen mellan de båda landsantikvariedistrikten lämpligen bör dragas torde böra bli föremål för riksantikvarieämbetets närmare omprövning.»

Under de åtta, som förflutit efter riksdagens beslut, har erfarenheten och utvecklingen bestyrkt det lyckosamma i den företagna åtgärden. Kulturminnesvården har år från år tilldragit sig ett ökat intresse icke minst från ortsbefolkningens sida, och landsantikvariernas ständigt ökade arbetsuppgifter vittna också om att uppdelningen i två distrikt var en ändamålsenlig anordning.

I detta sammanhang bör också betonas, att den museala synpunkten är värd sitt särskilda betraktande. Inom nuvarande två distrikt finnas centrala museer med för respektive områden representativa samlingar. Icke minst den inom södra länsdelen dominerande textil- och beklädnadsindustrien har erhållit för dessa speciella områden karakteristiska och värdefulla samlingar i Borås museum. Det angelägna i att de centrala museerna äro ställda under sakkunnig ledning och därigenom tillvinna sig ett alltmera ökat intresse torde ligga i öppen dag.

Det är av intresse att påpeka, hurusom departementschefen i förevarande proposition särskilt framhäver de museala synpunkterna i samband med landsantikvarieorganisationen. Han förordar sålunda, att statsbidraget till museiföreståndaren i Varberg bör utgå enligt oförändrade grunder, så länge den nuvarande föreståndaren kvarstår i sin tjänst. Han stannar dock icke härvid utan avser, att vid tidpunkten för föreståndarens avgång från tjänsten torde till prövning böra upptagas frågan, huruvida och på vad sätt fortsatt statligt bidrag till Varbergs museum skall utgå.

Beträffande landsantikvarietjänsten i Borås föreslås som nämnts att denna skall indragas när nuvarande befattningshavare avgår. Då befattningshavaren i fråga torde ha åtskilliga år till pensionsålderns inträde, kan ett beslut enligt förslaget leda till att nuvarande organisation i Älvsborgs län bibehålles oförändrad i ett 15-tal år för att därefter plötsligt upphöra. En sådan ordning kan icke vara tillfredsställande, allra minst med hänsyn till de särskilda förhållanden som föreligga. Det lämpligaste härvidlag torde därför vara, att frågan om denna landsantikvarietjänsts bibehållande, i likhet med vad som förordats beträffande bidrag till Varbergs museum, ställes under omprövning då den nuvarande befattningshavaren avgår.

Med åberopande av vad sålunda anförts få vi därför hemställa,

att riksdagen vid behandling av Kungl. Maj:ts proposition nr 68 måtte uttala, att frågan om fortsatt statligt bidrag till landsantikvarietjänsten i Borås torde få upptagas till prövning i anslutning till nuvarande innehavarens avgång från tjänsten.

Stockholm den 16 februari 1955

Alarik Hagård

Patrik Svensson

Axel Gustafsson

Bengt Sjölin

Artur E. Lundqvist

Sven Antby

Torsten Andersson

James I. A. Dickson

Einar Andersson

i Brämhult

Hyssna